

Додаток Н

ГЛОСАРІЙ

ГНУЧКА МОДЕЛЬ розвитку університету – це така форма організації, яка виділяє частку ресурсів для самооновлення та самовідтворення професорсько-викладацького персоналу.

ДОДАТКОВІ ФУНКЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ:

Соціальна – полягає в тому, щоб сприяти соціальній мобільності та інтеграції різних соціальних груп.

Політична – полягає в тому, що студенти вчать громадянськості та усвідомлюють свої права і обов'язки.

Культурна – полягає в тому, щоб розвивати задатки та естетичне сприйняття. Це вкрай важлива функція, щоб визнавати традиції інших народів і вірувань та водночас вчитися цінувати своє.

Технологічна – полягає у тому, щоб як технологія і засіб формувати багатовимірну відкриту свідомість, здатну до сприйняття, розуміння та творення сучасного технологічного світу.

Інтегративна – полягає в тому, щоб сприяти створенню сучасних форм професійного розвитку й освіти, більш ефективному використанню інформаційних мереж і технологій, формуванню нових ролей і відносин між дослідниками і практиками, управлінню знаннями як інтелектуальним капіталом, об'єднанню інтелектуального і соціального капіталів, проектуванню відповідної інфраструктури, де університет виступає каталізатором, ядром, навколо якого утворюється інтелектуальне середовище, як вищий навчальний заклад нового типу, комплекс чи консорціум, федерація чи асоціація.

Трансформаційна – полягає у тому, щоб сприяти створенню теоретичного і прагматичного клімату для перетворення суспільства у суспільство знання, визначенню функцій і якості, місця і ролі у суспільстві Людини університету, здатної налагодити управління знаннями у суспільстві для забезпечення добробуту, ствердження пріоритету: Людина, родина, добробут, Україна.

ЕКСПАНСИВНА МОДЕЛЬ розвитку університету – це така форма організації, яка зорієнтована на прийом максимально можливої кількості студентів без урахування наявного кадрового та матеріального забезпечення навчального процесу, що неминуче призводить до зниження якості освітніх послуг, отже, і якості випускників.

ЕТАПИ РОЗВИТКУ СВІТОГЛЯДУ: 1. Після мене – хоч потоп (XVIII ст.) – *Людовік*; 2. Ми не повинні особливо турбуватися про наступні покоління, оскільки останні не в змозі подбати про нас (80-ті роки XIX ст.) – *Нобелівський лауреат Фрідріх Август Хайєк*; 3. Ми не повинні залишити після себе менше, ніж отримали самі (початок XX ст.) – *Д.І. Менделєєв*; 4. Імперативом сталого розвитку людства, право на розвиток існуючих поколінь не за рахунок і без позбавлення наступних поколінь можливості розвитку (1992 р.) – *Комісія Гру Харлем Брундланд*.

ІДЕЯ ІННОВАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ – характеризує теза “разом моделюючи – вчимося”, що, на нашу думку, є своєрідним слоганом також і моделі сталого розвитку інноваційної університетської системи освіти.

ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ – це моделювання організаційно-педагогічного процесу з багаторазовим відстеженням характеру їх перебігу при різних умовах з наданням можливості студентам практикуватися у віртуальній реальності.

ІННОВАЦІЙНА УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА має засадничу ознаку – це реформаторський дух, що спирається на врівноваження цілей і засади толерантності, сприятиме не тільки розв’язанню проблем продуктивності, а й відродження демократичних інституцій. Інноваційна університетська освіта має такі ознаки: активний громадський контроль за рівнем якості освіти; докорінна зміна моніторингу стану закладу, проведення досліджень та розробка стратегічних планів розвитку; активне опертя на ресурси Internet, що утворює “новий рівень функціональності”; активна громадська роль у суспільстві, толерантність та повага, опанування культурною спадщиною; активізація міжуніверситетських зв’язків, розширення асортименту послуг; “командна” культура досліджень на полідисциплінарній основі; втілення методології відповідального формування

власних навчальних планів; за результатами студентських наукових досліджень систематичне видання “студентських наукових студій”; всеохоплююча координація діяльності учасників об’єднання, комплексу, консорціуму, що сприятиме усталеному характеру взаємодії; творча співпраця на міжнародному рівні.

ІННОВАЦІЯ – процес, який передбачає не тільки впровадження нових ідей, а й зміну самих механізмів впровадження. Тобто щоб відповідати визначенню “інноваційна університетська система освіти”, остання змушена обрати шлях послідовних, довготривалих та істотних змін: студентів, викладачів, керівників та адміністративного апарату, навчальних та наукових програм, взаємовідносин, і особливо з Міністерством освіти і науки України.

КОМУНІКАТИВНА ФІЛОСОФІЯ – це основа принципу справедливості й досягнення взаєморозуміння. Адже комунікація – універсальне надбання людства й універсальна реальність суспільного існування [48, с. 57].

КОНСЕРВАТИВНА МОДЕЛЬ розвитку університету – це така форма організації, коли переважають традиції, але з соціально-економічними змінами у суспільстві, своєчасно не створені відповідні привабливі місця як для студентів, так і для викладачів, а якість випускників не задовольняє потребам установ, замовників.

КОНЦЕПТУАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ університетської системи освіти – це багаторівнева система моделювання, своєрідний комплекс, який на структурно-логічному рівні містить усі найбільш важливі компоненти та взаємозв’язки, форма яких визнається станом розвитку науки. Головна мета призначення такої концептуальної моделі полягає у виявленні багатоваріантних шляхів, етапів та умов, цілей та положень, принципів та закономірностей, дотримання яких дозволить забезпечити інноваційний розвиток як компонентів, так і цілісної університетської системи освіти в реальних ресурсних обмеженнях у регіонах.

МЕТА УНІВЕРСИТЕТУ – формування нового рівня світогляду вільної людини традиційним шляхом реалізації потенціалу науки: впровадження у практику досягнень фундаментальної науки через освіту студентів, які несуть ці знання далі у суспільство, на виробництво.

МЕТА УНІВЕРСИТЕТУ – передбачення у свідомості результату, на досягнення якого спрямована діяльність університету, його викладачів, студентів та адміністрації. Єдність місії та мети університету визначають організаційну культуру, забезпечують сталість організаційної ідентичності, що задекларовано, підтримують систему переконань та уявлень.

МІСІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ як комплексу закладів, установ та організацій – це здобуття провідної позиції у сфері освітніх та наукових послуг у регіональному просторі, що слугуватиме основним чинником формування єдності нації, національної згуртованості, провадить національні традиції та спирається на якісне навчання та формування нового покоління особистостей за європейським рівнем освіченості, здатних до глобальної конкуренції на світовому ринку праці, відповідальних та спрямованих на відродження самосвідомості нації, стали розбудову цілісної України шляхом об'єднання особистостей навколо центрів високого рівня освіти у столиці та у регіонах, на утворення умов та свободи реалізовуватися існуючому поколінню та нащадкам.

МІСІЯ УНІВЕРСИТЕТУ – відродження самосвідомості творчої інтелігенції як сьогодення, так і у прийдешньому.

МІСІЯ УНІВЕРСИТЕТУ – чітке усвідомлення призначення університету й оточення, міри їх узгодження.

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ є формою організаційно-педагогічного відображення певних закономірних взаємозв'язків як між внутрішніми компонентами, так і з зовнішнім світом, що спрямовані на взаємозбагачення; концептуальною формою відображення сутності соціально-педагогічного явища, зміст якого своєрідно поєднує в собі як об'єктивне знання про наявну дійсність, так і суб'єктивну мету, спрямовану на її перетворення, ціль управління змінами; перетворює свідомість учасників науково-навчально-виховного процесу, стає сучасною філософією університетської освіти як оновлення, є основним законом її розвитку.

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТУ: консервативна – з головним принципом гомеостазису; експансивна – з головним принципом метаболізму; гнучка – з головним принципом адаптації; синергетична – з головними принципами кормчого і доповнення та додатковими – гомеостазису, метаболізму, адаптації.

МОДЕЛЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ – це модель управління змінами з метою постійного та послідовного оновлення університетської освіти через розширення можливостей вибору шляхів та засобів покращення якості освіти, життя учасників науково-навчально-виховного процесу сьогодення сучасної України, не позбавляючи та не ставлячи під загрозу якісне життя та можливість розвитку наступних поколінь.

МОДЕЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА СИСТЕМ – це засіб існування знання, єдиний процес навчання та дослідження, визначення, крім відомого, ще і невідомого знання, яке здобувається завдяки створенню умов, нових цілей та виміру в процесі використання моделей та їх доповнення, освітня технологія і власне саме зміст, який студенти повинні засвоїти. Моделювання в університетській освіті – це модерна, високоефективна та продуктивна, інноваційна форма пізнання.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО УСТРОЮ УНІВЕРСИТЕТУ:

Різноманіття – неминуче веде до свободи слова. Без цього гуманітаризація неможлива. Потрібно з самого початку усвідомлювати, що свобода слова – це свобода також і “глупого”, і недоброзичливого слова. Потрібне середовище для відкритих дискусій, терпимості по відношенню до інших точок зору. В сучасному університеті потрібно підтримувати атмосферу нетерпимості лише по відношенню до нетерпимості, націоналістичних уявлень, екстремізму будь-якого роду, до дешевих популістських лозунгів, містичних цінностей масової культури.

Науковий аналіз до всіх без винятку предметів. Сучасний університет – це середовище, осередок дослідників, а не місце для ловців душ. Основа університетського життя – це науковий аналіз, а не проповідь, студенти та

професори – це учні, що весь час вчать разом у динамічному суспільстві, а не паства.

Індивідуальна відповідальність кожного з викладачів за якість навчальних курсів, коли до навчального процесу допускаються лише авторські курси. Кожний з викладачів складає свою, індивідуальну, програму курсу. Тому його успіх чи невдача цілком і повністю залежать від нього самого. Саме це, свобода вибору та особиста відповідальність за прийняття рішень, утворюють нову продуктивну модель системи гуманітарної освіти, що об'єднує зовсім різних фахівців, які мають діаметрально протилежні погляди, у єдине об'єднання інтелектуалів, вищу школу нового типу.

Забезпечення свободи вибору як навчальних курсів та викладачів, так і послідовності їх опанування, відсутність “принудиловки” як невід’ємна умова успіху і яка у рівній мірі необхідна і студенту, і викладачеві. Неможливо примусити ефективно навчати студента тому, що йому не цікаво. Більш того, всі студенти прийшли з різних шкіл, навчалися та формувалися у різних умовах, але всі вони – студенти, які навчаються разом на потоці.

ПЕДАГОГІЧНА СИНЕРГІЯ – це трансфер існуючих положень, принципів, моделей та систем цінностей, показників та індикаторів, критеріїв оцінки з різних галузей застосування до педагогіки і, як слідство, відкриття нових сфер застосування наявних рішень, досягнень. Завдяки педагогічній синергії в умовах перехідної економіки України стає можливим впровадження концептуальної організаційно-педагогічної моделі сталого розвитку університетської освіти. Завдяки педагогічній синергії зростає ефективність діяльності університетської освіти, відбувається розвиток-розширення можливостей вибору внаслідок поєднання, інтеграції, злиття окремих компонентів в єдину систему. Досягається сталий розвиток. Педагогічна синергія в ринкових умовах – це додаткові форми, види освітніх послуг на одному або декількох ринках. Це перша, або основна, друга та післядипломна, заочна та дистанційна, додаткова та індивідуальна, паралельна та неперервна освіта, різноманіття форматів освіти.

ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ УНІВЕРСИТЕТОМ:

C₁ – Навчально-виховний процес / Науково-дослідна діяльність

C₂ – Регіональний / Національний та міжнародний ринки освітніх та наукових послуг

C₃ – Централізація / Децентралізація управління

C₄ – Консерватизм / Диверсифікація діяльності

C₅ – Реактивне / Випереджаюче управління

C₆ – Управління неперервним розвитком / системою контролю

РОЗВИТОК – це зміни, які пов'язані з оновленням, з виникненням нового якісного стану, з розширенням структурно-функціональної сутності, з розширенням можливостей вибору.

РОЗВИТОК УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ означає приведення її у відповідність до нових суспільних вимог та норм, закономірностей та тенденцій розвитку XXI століття. Саме для століття сталого розвитку потрібна поява нових, інноваційних, моделей, а точніше – моделей сталого розвитку інноваційної університетської системи освіти, неперервної випереджаючої освіти. Моделей, які спираються на національні та регіональні відмінності та здобувають своє особисте обличчя, що досягається зусиллями, синергією вільного творчого колективу особистостей.

СВОБОДА – це критеріальна ознака якості університетської системи освіти.

СИНЕРГЕТИЧНА МОДЕЛЬ розвитку університету – це така форма організації, яка залучає до співпраці весь творчий потенціал із зовнішнього середовища до науково-навчально-виховної діяльності, до забезпечення інноваційної форми організації навчального процесу.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК – це процес врахування потреб у розвитку як людини, так і природи, зовнішнього середовища, не за рахунок один одного, а за рахунок технологій, що не передбачають, не утворюють відходи; відмовлення від поглинання ресурсів, які не поновлюються.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ – це процес, який забезпечує зміни університету з упередженням запитів у регіоні, не

порушуючи його безпеки, та приводить до підвищення якості діяльності як діючої університетської спільноти, так і її майбутніх поколінь.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК УНІВЕРСИТЕТУ ШЛЯХОМ:

- підсилення гуманізації всіх відношень між людьми на всіх рівнях університетської системи освіти знизу догори;
- перетворення справи керівництва та управління зі сфери користолюбства та безвідповідальності у сферу наукового, високопрофесійного управління;
- зупинення маніпулювання громадською свідомістю в особистих цілях введенням контролю з боку громади над засобами масової інформації;
- створення психологічних умов для об'єднання людей, для їх кооперації у всіх сферах університетської діяльності для запобігання розриву та втрати покоління в ланцюзі передачі знань, умінь та навичок наукової та педагогічної роботи;
- звуження сфери дій ніким не контрольованої негативної активності людей, їх груп;
- поширення сфери дій в університетському середовищі позитивної активності людей, їх груп.

УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА – це соціально-педагогічний процес, в основу якого покладено принципи: гуманізації, демократизації, гуманітаризації, універсалізації та фундаменталізації, випереджаючого характеру, органічної єдності навчання з фундаментальними дослідженнями, навчання на рівні переднього краю розвитку науки, конкуренції та синергії, кормчого, єдності та неподільності прав людини, толерантності, індивідуалізації, навчання “досвідом через досвід дослідження для досвіду”, неперервності, для усіх, крізь усе життя, трьох свобод: швидкого і вільного обміну педагогічними ідеями та технологіями; вільного розвитку та руху усіх видів освітніх послуг; вільного вибору місця отримання, рівня та якості освіти, і як результат – удосконалення здібностей і поведінки, ставлення особистості, при якому вона досягає “соціальної зрілості та індивідуального зростання”, усвідомлює необхідність утримання здорового балансу нерівності між економічним ростом та соціальним розвитком, як провідний чинник у реалізації інтеграційних зусиль нації, що здійснюють зорієнтований вплив на формування

тенденцій світового розвитку і як ключовий компонент освітнього забезпечення сталого розвитку цивілізації.

УНІВЕРСИТЕТСЬКА СИСТЕМА ОСВІТИ – це консорціум, комплекс, об'єднання університету та установ науки, культури, охорони здоров'я, спорту, місцевого самоврядування, різних рівнів освіти, у тому числі із загальноосвітніми школами, банками, фірмами, підприємствами, корпораціями, які об'єднані на добровільних засадах для сумісного досягнення суспільно значимої мети та утворюють мережу здобуття знань, ефективного доступу до інформації, навчання, дослідження, виховання та формування нового світогляду вільної людини, розповсюдження та поєднання новітнього знання та досвіду, культури, які урізноманітнюють сферу освітніх та наукових послуг країни, підвищують її конкурентоспроможність на світовому ринку, відроджують національні традиції стародавньої Києво-Могилянської академії з розповсюдження освіти та ідей серед населення шляхом об'єднання суспільства навколо центрів високого рівня освіти як у столиці, так і у регіонах, як осьова структура у ХХІ столітті, що приймає нову інтелектуальну роль та етичну місію по розповсюдженню цінностей сталого розвитку.

ЯКІСТЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ визначається, по-перше, змістом її етичних та педагогічних принципів, по-друге, культурою оцінки як невідторгненої складової і яка, у свою чергу, тісно пов'язана з успішною демократизацією системи вищої освіти. Якість університетської освіти є багатомірною концепцією, що охоплює усі її функції та форми діяльності: навчальні та академічні програми, наукові дослідження і стипендії, комплексність кадрового складу, студентів, будівель, матеріально-технічну базу, обладнання, працю на користь суспільства й академічне середовище.

ЯКІСТЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ – це ступінь відповідності процесів і результатів удосконалення наступного покоління досягнутому рівню розвитку діючого покоління та потенційної здатності наступного покоління зробити власний внесок і залишити нащадкам більше, ніж отримали самі для розширення, оновлення та утворення нового якісного стану.